

ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК

Пропозиції підготували експерти: Дмитро Ливч, Гліб Вишлінський, Олександр Кашко, Андрій Дяків.

Громадські організації, які входять до експертної групи РПР:

- Центр економічної стратегії
- Інститут економічних досліджень та політичних консультацій
- CASE-Україна
- EasyBusiness
- Український центр європейської політики
- Центр сприяння реформам

Проблеми, які має вирішити реформа

Анексія Криму та військові дії на Сході позбавили Україну близько 15% економічного потенціалу. Це спричинило затяжну кризу, що в 2014–2015 рр. призвела до 16% кумулятивного економічного падіння. Комплекс заходів, реалізованих Урядом, дозволив стабілізувати ситуацію та забезпечити зростання ВВП на 2,3% у 2016 році та на 2,5% – у 2017 році.

Позитивні зрушення відбулися у сфері дерегуляції, зокрема ухвалено закон, що передбачає додатковий захист бізнесу від неправомірних дій контролюючих органів, та впроваджено електронну систему відшкодування ПДВ. Ці заходи дозволили Україні піднятися на чотири позиції в рейтингу Doing Business-2018 (76 місце). Згідно з Планом пріоритетних дій Уряду на 2016 рік у 2017 році Україна повинна була ввійти до топ-50 країн рейтингу.

Темпи змін недостатні для відновлення докризових показників економічного розвитку. Це підтверджує падіння індексу інвестиційної привабливості України (з 3,15 до 3,03 бала із 5), розробленого Європейською бізнес асоціацією. Україна посідає низькі позиції у світових рейтингах, які своєю чергою слугують своєрідним індикатором для міжнародних інвесторів. Зокрема, за останніми даними, позиції України в провідних рейтингах були такими: (1) Індекс легкості ведення бізнесу – 76/190; (2) Індекс економічної свободи Heritage Foundation – 150/186; (3) Індекс економічної свободи Fraser Institute – 149/159; (4) Індекс глобальної конкурентоспроможності – 81/137; (5) Кредитні рейтинги Moody's – Caa2 (Positive), S&P – B- (Stable), Fitch – B- (Stable).

Для забезпечення належних темпів економічного зростання необхідно здійснити низку важливих та невідкладних заходів. Один із ключових напрямків реформування економіки – покращення бізнес-клімату та інвестиційної привабливості. Для цього необхідно продовжити процеси дерегуляції, забезпечити належний захист прав власності, стимулювати інвестиційний та інноваційний процеси.

Наявні норми законодавства породжують бюрократію та корупцію у сферах дозволів та контролю. Така ситуація значно ускладнює умови ведення бізнесу в Україні. Необхідно зменшити тиск на бізнес, відмовитися від силових методів фінансових розслідувань на користь аналітичного підходу, скоротити кількість і тривалість перевірок, забезпечити прозорість процедур перевірки, запровадити публічну інтегровану базу перевірок, забезпечити використання ризик-орієнтованого контролю.

Інвестиції – один із способів модернізації економіки. За останніми даними, обсяги прямих іноземних інвестицій – незначні. Окрім того, більшість з них

спрямована на непродуктивні індустрії, тобто такі, що не створюють високої доданої вартості, не орієнтовані на експорт (функціонують для обслуговування внутрішнього споживання), не є технологічно інтенсивними. Натомість найбільш перспективні індустрії, наприклад аграрна сфера та ІТ, залучають малі обсяги інвестицій. Головна причина полягає в існуванні низки бар'єрів для інвесторів.

Інновації є ключовим драйвером розвитку економіки. Необхідно створити інфраструктуру для функціонування стартапів та підтримки інновацій, зокрема розробити дієву модель функціонування індустріальних парків, акселераторів та інкубаторів, налагодити функціонування ринку венчурного капіталу.

У сфері управління державною власністю залишається невирішеною проблема ефективності управління державними підприємствами. Необхідно продовжити реформування корпоративного управління державних підприємств, а також провести масштабну і прозору приватизацію.

Потужним стимулом економічного росту може стати відкриття ринку землі. 6,9 млн землевласників позбавленні конституційного права розпоряджатися своїм майном. Відсутність ринку землі спричиняє корупційні схеми, пов'язані з орендою державних земель та безоплатною приватизацією. Тому земельна реформа залишається ключовим напрямом реформування економіки.

Важливими є і підтримка малого та середнього підприємництва (МСП), а також реалізація комплексу заходів з метою розвитку конкуренції. В Україні МСП забезпечує понад 80% зайнятості та генерує більше 60% доданої вартості всередині країни. Необхідно розширити інструментарій підтримки МСП, зокрема полегшити доступ до фінансування та консультацій, спростити процедури надання адміністративних послуг та підвищити їх якість.

ЦІЛЬ 1. Покращено бізнес-клімат та інвестиційну привабливість

1. Впровадити ефективний інструмент для моніторингу рівня бюрократизації українського бізнесу та визначення процедур, що потребують скасування. Скасувати необґрунтовані регуляторні обмеження та бюрократичні процедури. Усунути наявні розбіжності та неоднозначні норми чинного законодавства.

2. Ідентифікувати ключові бар'єри, що погіршують інвестиційну привабливість України, і створити дієві механізми їх усунення.

3. Для зменшення тиску на бізнес створити єдиний орган боротьби з економічними злочинами в системі органів виконавчої влади. Підвищити рівень матеріальної відповідальності посадовців за зловживання під час перевірок.

4. Для стимулювання розвитку інновацій розробити та ухвалити комплексну Стратегію розвитку інфраструктури для стартапів в Україні. Досягнути збільшення темпів розвитку венчурного інвестування, шляхом розробки та адвокації відповідного законодавства.

5. Сформулювати рекомендації з покращення позицій України в міжнародних рейтингах на основі аналізу динаміки позицій країни та дослідження кращих світових практик.

Рішення приймає: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

ЦІЛЬ 2. Спрощено умови для міжнародної торгівлі

1. Спростити та пришвидшити митні процедури, зокрема створити інститут економічних операторів та запровадити принцип «єдиного вікна» під час перетину

вантажами митного кордону України. Це дозволить зменшити строки отримання сертифікату походження товарів.

Рішення приймає: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

ЦІЛЬ 3. Проведено земельну реформу

1. Скасувати мораторій на продаж землі сільськогосподарського призначення.
2. Нормативно врегулювати питання, необхідні для захисту прав учасників ринку: наповнення геокадастру, антирейдерські заходи, запобігання спекуляціям.
3. Відкрити ринок землі сільськогосподарського призначення в Україні на умовах, які враховуватимуть інтереси власників земельних паїв, агровиробників, місцевих громад і держави.

Рішення приймає: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, Міністерство аграрної політики та продовольства України.

ЦІЛЬ 4. Ефективне управління державною власністю

1. Провести максимально масштабну, швидку і прозору приватизацію всіх державних підприємств, які виконують ринкову функцію, окрім стратегічно важливих.
2. Реформувати корпоративне управління в державних підприємствах та централізувати функцію управління державною власністю. Розробити та втілити дієву і прозору систему управління державними підприємствами.
3. Створити незалежні наглядові ради та запровадити професійний менеджмент на державних підприємствах.

Рішення приймає: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.

ЦІЛЬ 5. Розвиток малого та середнього підприємництва і ринкова конкуренція

1. Створити необхідну інфраструктуру для підтримки та розвитку МСП на національному та регіональному рівнях з метою інтеграції у світові ланцюги доданої вартості. Створити Агентство з розвитку МСП та відповідну мережу регіональних центрів підтримки підприємництва.

2. Забезпечити покращення доступу МСП до переваг Угоди про асоціацію, а саме можливості участі у вільному русі товарів, послуг та капіталу, за рахунок чого збільшити участь українських МСП у ланцюгах доданої вартості ЄС.

3. Реалізувати комплекс заходів з метою розвитку конкуренції. Зокрема, зменшити надання преференцій державним монополіям та субсидіювання окремих галузей і встановити однакові правила гри для всіх учасників ринків. Реформувати Антимонопольний комітет України відповідно до кращих світових практик.

Рішення приймає: Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство економічного розвитку і торгівлі України.